

Nagyszékely, a megújulásra képes falu

Ha napjainkban elhangzik a zsákfalú kifejezés, elsősorban az elzárt-ság, az elöregedő lakosság, a nehéz megközelíthetőség, a rohamosan fogyó népesség, a nehéz megélhetés jut eszünkbe. Mindezek közül van, ami igaz a Tolnai-hegyhát keleti végének egy eldugott völgyében fekvő kis falura, Nagyszékelyre is, de az ide érkezőnek elsősorban mégsem a zsáktelepülések hátrányai, annál inkább előnyei jutnak eszébe. A nyugalom, a csend, a jó levegő, a gazdag természeti környezet, az egyedülálló épített örökség az, ami megragadja és marasztalja az idelátogatót. Olyannyira, hogy az elmúlt években, évtizedekben inkább ideköltöztek, mint elvándoroltak innen az emberek. Ideális hely ez a gyermekes családoknak, hiszen az egészséges környezeten túl van óvodájuk, alsó tagozatos általános iskolájuk, ami figyelemre méltó egy 457 lakost számláló településen, és mivel évente 4-6 gyermek születik, így előreláthatólag nem kell számolni azzal, hogy nem lesz létjogosultsága ezeknek az intézményeknek. Számos városi értelmiségi család költözött az elmúlt húsz évben ide, hogy a városi lét után ebben a régi idők hangulatát idéző faluban éljék életüket, neveljék gyermekeiket. Pedig a megélhetés itt munkahelyek, foglalkoztatók híján nem könnyű. Ezért is kap kiemelt szerepet, nagy hangsúlyt az itt élő emberek körében az önellátásra, állattartásra, növénytermesztésre való berendezkedés. A település vezetése is nagy hangsúlyt fektet erre és mindent megtesz annak érdekében,

hogy minél élhetőbb feltételeket teremtsenek az itt élőknek.

– A rendőrök is a béke szigeteként emlegetik a falut, ahol az emberek még odafigyelnek egymásra. Nem jöhet be a településre idegen autó, hogy annak nagyon rövid időn belül ne menjen híre. Mondhatni riadólánban értesítik egymást az emberek. De ez nem terhes az itt élőknek. Megnyugtató és biztosságot adó az időseknek és a kisgyermekes családoknak – mondja Klubecz Istvánné polgármester asszony, aki tősgyökeres nagyszékelyi. Egészségügyben, szociális szférában, megválasztása előtt pedig hosszú évekig a helyi polgármesteri hivatalban dolgozott, a település minden rezdülését ismeri, a nagyszékelyiek élete nyitott könyv számára. Lokálpatriótaként büszke települése történelmére, értékeire.

– A mi kis falunk gazdag múlttal rendelkezik, hiszen fekvése, környezeti adottságai miatt már a bronzkorban is lakott volt. A honfoglalástól kezdve székely törzsek, törökök, svábok hagytak nyomot a település arculatán. Nagyszékely református templom együttese az országban egyedülálló, egy kisebb és egy nagyobb templom áll itt összeépítve, ez utóbbi Tolna megye legnagyobb református temploma. A falu jellegzetességét a környező dombvidéken, erdőségeken, azok vadállományán túl az épített környezet teremti meg, különleges hangulatot adnak a településnek a 20. század elején épült gazdag sváb

Klubecz Istvánné polgármester

porták, hosszú parasztházak, melyek közül az elmúlt évtizedekben 82 ház homlokzata került felújításra, visszaállítva azok eredeti állapotát. Bizonyára mindez hozzájárult, hogy nem az elöregedés, elnéptelenedés felé tartunk, mint sok hasonló nagyságrendű település. Nagy örömmre egyre fontosabbnak érzik az itt élők mind ezen értékek megőrzését, a közösség megerősítését, az egymás felé történő nyitást, az egymásra támaszkodást, a közös gondolkodást. Ehhez járul hozzá a kulturális közfoglalkoztatási program is, mely az elmúlt két évben sokat adott hozzá a helyi kulturális, közösségi élet felpezsdítéséhez.

Czink Judit: Az első kulturális közfoglalkoztatási programot még elődöddel, Várkonyi Zoltán polgármesterrel kezdtük el, nekem úgy tűnt,

Templomtoronyok

hogy nem volt kérdéses az önkormányzatnál, hogy bekapcsolódjatok-e a programba, majd annak folytatásába. A Nemzeti Művelődési Intézet és a falu kapcsolata ugyanis nem új keletű, hosszú évekre visszanyúló, az elsők között voltak, ahol együttműködve Kapunyitogató programot rendeztünk vagy közösségfejlesztő folyamatot indítottunk.

Klubecz Istvánné: Egyértelmű volt az együttműködés, hiszen lehetőséget láttunk arra, hogy új kezdeményezéseket tudjunk elindítani és mindazt a közösségfejlesztő munkát folytatni, aminek itt, mondhatni hagyománya van. Mindenképpen fontosnak tartom megemlíteni néhai Donáth Jordánka református lelkész asszony két évtizedes ez irányú munkáját, aki követendő példát állított elénk: Önzetlenül, az itt élők érdekeit szem előtt tartva dolgozni a közösségért. Az ő munkájának eredményeként Nagyszékelyben, az országban harmadikként nyílt teleház, inkubátorház, ahol mindennapos eszközzé vált a számítógép, az internet. Szakkört, kézműves házat szervezett és már korát és a mai törekvéseket megelőzve azzal

igyekezett megállítani a falu fogyását, leépülését, hogy pályázatokkal segítette a település infrastrukturális fejlesztését csakúgy, mint az itt élők önellátás irányába történő elmozdulását. Ezt kívánjuk mi is erősíteni az itt élőkben. Hogy a családok megélhetését nagyban segítheti, ha helyben, kertjeikben termelik meg a szükséges zöldséget, gyümölcsöt, ha állatokat tartanak, tejért, húsert. Fontosnak gondolom, hogy újra legyen becsülete a tisztességes kétkézi munkának, hogy az itt élők újra tudják azt, milyen érzés a munka szeretete. Ezt a szemléletváltást is segítik, itt helyben, a kulturális közfoglalkoztatási programban dolgozó munkatársak, akik a régi, már említett kezdeményezésekre építve, de új folyamatokat indítva erősítik az itt élő közösséget. Ebben a folyamatban ugyanolyan fontos szerepe van a Nemzeti Művelődési Intézet Tolna Megyei Irodájával közös programjainknak, mint az egyéni ötleteknek, kezdeményezéseknek. Az biztos, hogy a faluközösség szempontjából értékes munkát tudunk elkezdni és olyan kulturális fejlesztő folyamatokat elindítani, melyek a program nélkül biztosan nem valósultak volna meg. Mindezen túl fontosnak tartom egy ekkora kistelepülésen egy fő számára is a munkahelyteremtést, pláne, ha az valóban értékteremtő tevékenyegre irányul. Nálunk az alacsony lélekszám ellenére, az ideköltözött városi értelmiségi családok miatt több a diplomás fiatal, mint az ország többi, hasonló nagyságú településén és sajnos helyben és a környező településeken számukra nincs munkalehetőség. Így a programban jelenleg mindegyik kolléga diplomás, mérnöki és tanári végzettségekkel, ami azért szerencsés, mert számos területre van rálátásuk, mindenki a saját területéről tud újdonásokat hozni, a saját tudását hozzáadni a közös munkához. Mindhármuk tevékenységének számos hozadéka van. Hogy csak néhányat említek: munkájuk eredményeként minden hónapban helyi újság jelenik meg, folyamatosan frissül, aktuális hírekkel gazdagodik a honlapunk, számos rendezvényt, rendszeres közösségi programot szerveznek, mentálhigiénés tréninget, életvezetési tanácsadást tartanak, látogatják a

családokat, az időseket, értékfeltáró, megőrző munkát végeznek. Hosszasan sorolhatnám a tevékenységüket, de azt gondolom, hogy ezt inkább ők foglalják majd össze!

Cz. J.: Örömmel hallok, *hogy elégedett vagy az eredményekkel, és a közös munka során folyamatosan tapasztalom is mindazt, amit elmondtál. Mi az, ami még segítheti ezt a pozitív folyamatot, milyen megvalósításra váró tervei, elképzelései vannak az önkormányzatnak?*

K. I-né: A legfontosabb, hogy az itt élők jól érezzék magukat a saját településükön, ne kívánkozzanak el máshová, és azok a fiatalok, akik elmennek, akár az ország más pontjaira is tanulni, vágyjanak és jöjjenek is haza. Ezért az önkormányzat is minden lehetőséget megragad a település fejlesztése érdekében. És bár a legfontosabbnak tartom, hogy a helyiek rendszeresen találkozzanak, együttműködjenek egymással – amihez nem feltétlenül szükséges a rendkívül fejlett infrastruktúra –, mégis nagy előrelépés lenne egy olyan közösségi tér, ahova örömmel mennének a különböző korosztályok. Ezért keressük a lehetőségét a művelődési ház felújításának, bővítésének, ami nagyon ráférne már az épületre. Az önkormányzat meg is vásárolt egy telket a művelődési ház mellett. Nagy álmunk, hogy ott egy szabadtéri közösségi teret, nyitott színpadot alakítsunk ki. Persze nem párhuzamot akarok vonni, kicsit viccesen mondom, hogy talán az is jól érzékelteti a közösségi helyszín hiányát, hogy nálunk nincs kocsmá sem, amire szokták mondani, hogy egy faluban a leggyakrabban használt, központi találkozási hely. Azt gondolom, hogy a kulturális közfoglalkoztatási programban dolgozó munkatársak tevékenységének eredményeként egyre bővülő, szélesedő tartalomhoz szükség van olyan művelődési házra, mely valamennyi programunknak méltó helyszíne lehet és megfelel a 21. század követelményeinek.

Polgármester asszonnyal való találkozásomat követően azzal a munkatárssal ültem le beszélgetni, akivel már az első program indulása,

azaz 2013 ősze óta együtt dolgozunk. A mérnök végzettségű Hargita Péterné Kati nem csak ekkor kezdett el dolgozni a településért, előtte már önkéntesként vett részt a falu közösségi eseményeinek szervezésében. Főállású anyja volt, 5 gyermeket nevelt és őstermelőként gazdálkodott. Családja is egyike azoknak a családoknak, akik Budapestről költöztek Nagyszékelybe, egy nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb, természetközelibb élet reményében. Ismeretségünk az első program keretében megvalósult képzéstől datálódik, egy rendkívül aktív, céltudatos, ötlettel, a közösségért tenni akaró embert ismertem meg benne, aki mindig nyitott mások problémáira és önzetlenül segít is, ha kell. Azóta levélben, telefonon és személyesen is tartjuk a kapcsolatot, több közös programot bonyolítottunk le és már tervezzük az elkövetkező hónapok, évek együttműködéseit. A beszélgetés során az eddigi eredményekről és tervekről is szó esett, de persze a családról is, hiszen találkozásunk előtt pár nappal lett nagymama, legnagyobb lánya kisfiú unokával ajándékozta meg.

CZ. J.: Egy Budapesten évtizedekig élénk társadalmi életet élő, ottani baráti körrel rendelkező mérnökfeleség és főiskolai ének-zenetanár férj, hogy került családostul egy Tolna megyei kis zsákfaluba? Volt esetleg már azt megelőzően valamilyen kötődés a településhez? Miért választottátok éppen Nagyszékelyt?

Hargita Péterné: Családi kötődésünk egyáltalán nem volt, soha nem is jártunk itt addig, míg egy alkalommal régi osztálytársam, barátom, Donáth Jordánka református lelkész meghívására el nem látogattunk hozzájuk

Nyári tábor

és már akkor, azokban a napokban megfogalmazódott bennünk, hogy mi itt és így szeretnénk élni. Ahogy mondani szokás, szerelem volt első látásra. A főváros nyüzsgése, zaja után valóságos újjászületés volt az itt töltött idő. Néhány nap után, hazatérve leültünk a gyerekekkel és közösen megbeszeltük, hogy előző életünket feladva, ideköltözünk. A legnagyobb lányom – aki már néhány napja maga is anya – akkor egyetemre járt Budapesten, ő maradt csak a fővárosban, a kisebbekkel pedig, mondhatni, az addighoz képest merőben más, teljesen új életet kezdtünk itt. Addig is nagyon élénken foglalkoztatott bennünket az ember és a természet összhangjának fontossága, a fenntartható fejlődés, az ökológiai gazdálkodás, itt minderre lehetőségünk nyílt. Elkezdtünk kertet művelni, gyógynövényeket termesztetni, állatokat tartani, ma már lovaink is vannak.

CZ. J.: Nem gondoltál-e arra, hogy vidéken is a szakmádban helyezkedj el?

H. P.-né: Ahhoz, hogy mélyépítő mérnökként dolgozzak, naponta be kellene járnom a megyeszékhelyre, ami tőlünk több mint 80 kilométerre van, ezt a gyerekek mellett nem is tudnám megoldani. És akkor megint csak hasonló lenne az életünk a régihez. Nekem nagyon fontos, hogy ahol

élek, annak a közösségnek aktív tagja legyek, magam is hozzájárulhassak a fejlődéshez, az együttműködéshez, tudjak én is adni azoknak, akiktől én is kapok.

CZ. J.: Bízom benne, hogy ebben segítséget jelent számodra a kulturális közfoglalkoztatási program, aminek keretében új közösségi kezdeményezéseket indítottál el, nyugodtan mondhatom, hogy számos ötlet és annak megvalósítása fűződik már a nevedhez.

H. P.-né: Én egyik legfontosabb feladatomban azt tartottam, hogy hozzájáruljak annak a képzeletbeli falnak a lebontásához, amit éreztem a régóta a faluban élők és a városból beköltözők között. Azt is tudtam, hogy ez nem megy másként, mint ha őszinte figyelemmel fordulunk egymás felé, ha nyitottak vagyunk egymás értékeire, ha kölcsönösen tudunk tanulni egymástól. Fontos eszköznek gondoltam ehhez a közösségi művelődést, annak széles eszköztárát. Rendkívül sokat kaptam ehhez az első program során megvalósult képzésen, aminek – a megszerzett szakmai tudás mellett – legnagyobb hozadéka számomra az volt, hogy megismerhettem a járás más településeiről érkezett munkatársakat és rendkívül sok segítséget kaptam a munkámhoz. Azóta is tartjuk a kapcsolatot, van, akivel telefonon beszéljük meg a kérdéseinket, tapasztal

Hargita Péterné Kati

Falunap – Huszár Péter és legényei

Pünkösdőlő

talatainkat, van, akivel fel is keressük egymást és olyan is, aki egy-egy programunk keretében speciális tudását hozza el hozzánk és mutatja meg az itt élőknek. Fontos lépcsőfokokat jelent a munkámban a Tolna megyei irodával közösen megvalósított programok sora. Külön kiemelésre méltónak gondolom a családháló-készítést, mely az itt élő családok közötti kötődés, vonzódás és együttműködési készség feltárására irányult. Ebből azóta is profitálok, hiszen a kérdőívvel, személyes interjúkkal, közösségi beszélgetésekkel tarkított találkozássok eredményeként számos együtt-

működési javaslat körvonalazódott, mely a jövőre nézve jelent nagy segítséget. Ebben a munkában egyébként a szomszéd településeken dolgozó munkatársak, közösségi munkások és koordinátorok is segítettek nekünk.

Cz. J.: *Olvastam a beszámolódat, mely az első program indulásától a mai napig terjedően az eddig megvalósított feladataid felsorolását tartalmazza, gazdag, színes kép rajzolódik ki előtttem. Ebből nyilván nem könnyű, de ha választanod kéne, mi az, ami a legfontosabbnak tartasz?*

H. P.-né: Rendkívül nehéz lenne kiragadni egyet, mert szerintem mindegyik a maga nemében fontos és bízom benne, hogy mindegyik a települési közösség megerősödését szolgálja. Fontosnak tartom az egész falut megmozgató rendezvényeket csakúgy, mint a kisebb létszámú közösségek, klubok összejövetelét, így a szüreti felvonulást, a baba-mama kört, a település jövőjéről szóló fórumot, beszélgetést helyi értékeinkről, a fonót, a bálkat, az egészséges életmódhoz, sporthoz kapcsolódó programokat. Azt, hogy méltóképpen tudtuk megünnepelni nemzeti és helyi ünnepeinket, ahogy a jeles napokhoz, ünnepköreinkhez kapcsolódó találkozási alkalmakat, összejöveteleket is. Mivel az is lényeges, hogy minden információ eljusson mindenkire, így havi rendszerességgel újságot adunk ki Nagyszékelyi Hírmondó címmel, ennek szerkesztésében is segíték és természetesen cikkeket is írok bele. A közérdekű információkon, a település életét érintő események, programok leírásán túl elindítottunk egy sorozatot, melyben egy-egy családot mutatunk be, hisz hiába kicsi egy település, sokszor mégsem ismerik az emberek egymás rejtett értékeit. Az újság egyébként minden hónapban felkerül a honlapra is, hogy a tőlünk távolabb élők is hírt kapjanak a nálunk történt eseményekről. A mostani programban elkezdtem egy olyan munkát, amit talán nem is neveznék munkának, hiszen folyamatosan gazdagodom általa. Idősekhez járok beszélgetni, melyekről videofelvétel is készül, ahol még a régi szokásokról, eseményekről mesélnek az itt élő idősök. Megelevenednek régi sváb esküvők, de sokszor szomorú történelmi események is, rögzítésre kerülnek régi gyerekdalok, mesék, történetek. Az idősök mellett kiemelt figyelem jut a gyerekeknek is, számos foglalkozás mellett kiemelném az idei nyáron rendezett nagyon jó hangulatú indiántábort. De büszke vagyok a legszebb nagyszékelyi kertek verseny megrendezésére és a környező településeket is megmozgató, az ország más pontjairól vendégeket vonzó Huszár Péter török kori bajvívó vitéz emlékére megrendezett falunapra is,

Amatőr művészet jelenet

melynek lebonyolításához sok helyi önkéntes is aktív segítséget nyújtott.

Cz. J.: A mostani programban már rajtad kívül két másik munkatárs is dolgozik, mennyiben segíti ez a munkát, hogy tudjátok megosztani egymás között a feladatokat?

H. P.-né: Sokkal szélesebb spektrumban tudunk gondolkodni, hiszen mindenki hozzáadja a munkához azt a készségét, képességét, tudását, amivel rendelkezik. Sárközi Szilvia kolléganőm többek közt mentálhigiénés tréninget tart az önkormányzatnál dolgozó közmunkások számára, heti rendszerességgel lovas-klub foglalkozást gyerekeknek és felnőtteknek, lélektánc kört szervez lányoknak, asszonyoknak. És mivel már esett szó az önfenntartás, háztáji gazdálkodás szerepéről, fontosságáról és az erre való nevelést nem lehet elég korán elkezdni, tevékenyen részt vesz abban, hogy a református parókia kertjében felajánlott területen, tavasztól őszig a kertművelés alapjaival ismertessék meg a gyerekeket. Másik kollégánk Velki Júlia megkezdte a helytörténeti gyűjteményünk tárgyainak katalogizálását, fotókkal, leírásokkal, a tárgyakhoz kapcsolódó történetek leírásával segíti a gyűjtemény gondozóját. Az iskolás gyerekeknek kutatólapot készített, ami hozzájárul a helytörténeti gyűjtemény megismeréséhez és az ő keze alól kerültek ki azok a múzeumi tárgyak fotóival díszített könyvjelzők is, amik ajándékba is adhatók.

Cz. J.: Tagja vagy egy helyi civil szervezetnek is, a permakultúra elveit

követő Közösségi Önellátásra Ráhangoló Tudatos Együttműködésnek, azaz a KÖRTE-nek. Lehet, hogy sokaknak ez ismeretlen fogalom, mit takar a permakultúra kifejezés?

H. P.-né: A permakultúra természetben zajló ökológiai folyamatok minél teljesebb érvényesítését javasolja az ember élőhelyén és szükségletei megtermelése során. Mi is szeretnénk egyre jobban megvalósítani ezt a komplex szemléletet, 10 háztartásban élünk így a faluban és különböző tevékenységekben kapcsolódunk össze, kaszálás, befőzés, aktuális munkák. Negyedévenként közös találkozót tartunk, amikor megbeszéljük, ki vel mi történt és mit tervezünk együtt megvalósítani a következő időszakra, most a héten éppen kelmefestést végzünk természetes anyagokból az egyik családnál.

Cz. J.: A 2014-ben lezajlott önkormányzati választásokon bekerültél a település képviselő testületébe, ez a bizalom azt mutatja, hogy értékelik az eddig végzett munkádat az itt élők. Így élted meg ezt te is?

H. P.-né: Nagyon megtisztelőnek találok, hogy tagja lehetek a testületnek, ezt nagyon komoly felelősségnek

és egyben nagy lehetőségnek is tartom, mely talán azt is mutatja, hogy igazán befogadott minket a falu, ott-honra találtunk. Lehetőséget kaptam arra, hogy társaimmal együtt még többet tegyünk a település fejlődéséért, az itt élőkért.

Cz. J.: A mi közös munkánk is folytatódik, hiszen Nagyszékely az egyike annak a 24 településnek az országban, ahol Pajtaszínház néven a Nemzeti Művelődési Intézet a Magyar Teátrum Társasággal együttműködésben, az Emberi Erőforrások Minisztériumának támogatásával, az amatőr színjátszás eszközrendszerével valósítja meg a helyi társadalom erősítésére irányuló mintaprogramot. Köszönöm szépen a beszélgetést és a munkádat!

Életkapu

CZINK JUDIT a Nemzeti Művelődési Intézet Tolna Megyei Irodájának vezetője, több mint három évtizede dolgozik művelődésszervezőként. Alapdiplomáját a Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskolán szerezte, később felsőfokú kulturális menedzser végzettséget, majd az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Karán múzeumpedagógus szakdiplomát szerzett. Tolna megyében, Tamásiban él, szakmai pályafutását a helyi művelődési központban kezdte, majd a Magyar Művelődési Intézet Oktatási Osztályán dolgozott. Innét hazatérve, közel két évtizede végez közművelődési módszertani feladatellátást Tolna megyében. Szakmai munkájáért 2014-ben Bessenyei György-díjban részesült.